

Nr 102.

Ankom till riksdagens kansli den 11 maj 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna.

(2:a avd.)

I propositionen nr 166 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 5 mars 1943, föreslagit riksdagen att

dels godkänna ett av departementschefen förordat förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna,

dels godkänna ett av departementschefen förordat förslag om uppräkningsav ersättningen åt biträdande lärare vid de högre kommunala skolorna,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela

bestämmelser om avlöning åt lärare, som anmält, att han icke vill underkasta sig det nya avlöningsreglementets villkor och bestämmelser,

provisoriska avlöningsbestämmelser för budgetåret 1943/44 för övningslärare vid de högre kommunala skolorna samt

bestämmelser om provisoriskt dyrortstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1943/44 åt vissa övningslärare vid nämnda skolor,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t

att förordna om tillämpning av avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna å lärare, vilken icke övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1942/43 för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor,

att utfärda de övergångsbestämmelser för här ifrågasvarande befattningshavare, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna, samt

att vidtaga de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som föranledas av föreskrifterna i avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna eller av vad eljest i propositionen förordats.

Inledning.

Till grund för gällande lönereglering för lärare vid de högre kommunala skolorna ligger ett av 1936 års lärarlönesakkunniga i augusti 1937 avgivet betänkande (SOU 1937: 27). Kungl. Maj:t framlade proposition i ämnet (nr 230) till 1938 års riksdag, som med smärre jämkningar biföll densamma (skrivelse nr 339). Det i anledning härav utfärdade avlöningsreglementet av den 11 november 1938 (nr 660) trädde i kraft den 1 januari 1939. Genom denna lönereglering anpassades lärarnas avlöningsförhållanden efter det lönesystem, som före civila avlöningsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1939 gällde inom större delen av statsförvaltningen.

Från och med den 1 juli 1939 ha emellertid avlöningsförhållandena för ifrågavarande lärare i viss utsträckning provisoriskt anpassats efter civila avlöningsreglementets bestämmelser. För innevarande budgetår gälla i detta avseende bestämmelserna i kungörelserna 1941: 450 och 1942: 707. Bland annat åtnjuta lärare med full tjänstgöring, såvida de icke anmält önskan att bibehållas vid oförändrade löneförmåner, för närvarande avlöning enligt civila avlöningsreglementets löneplan samt rörligt tillägg och kristillägg enligt nu gällande bestämmelser. I flera avseenden föreligga dock alltjämt avvikelser från sistnämnda reglemente.

Den 13 juni 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande revision av gällande avlöningsbestämmelser för folk- och småskollärare och med dem i avlöningshänseende likställda befattningshavare, lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor samt nomadlärare ävensom rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för övningslärare vid statliga och statsunderstödda undervisningsanstalter.

Beträffande de kommunalanställda lärarna i läroämnena avsåg bemyndigandet — enligt de direktiv som gavs för de sakkunnigas arbete — en utredning av möjligheterna för en definitiv lönereglering i enlighet med civila avlöningsreglementets principer.

För övningslärarnas del åsyftades enligt direktiven en allmän omprövning av dessa lärares anställnings- och avlöningsförhållanden. Utredningen härutinnan borde omfatta icke blott övningslärarna vid de förut berörda kommunala skolorna utan även sådana lärare vid statliga läroanstalter, vid fortsättnings- och ersättningsskolor m. m. Under utredningsarbetets fortgång borde närmare klarläggas, vilka undervisningsanstalter utredningen i förevarande del borde omfatta.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 28 juni 1941 fem sakkunniga. Dessa, vilka antagit benämningen 1941 års lärarlönesakkunniga, avgåvo den 9 februari 1942 betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente och avlöningsreglemente för nomadlärare (SOU 1942: 9). Kungl. Maj:t framlade proposition i ämnet (nr 278) till 1942 års riksdag, som med vissa mindre jämkningar biföll densamma. De i anledning härav

utfärdade avlöningsreglementena av den 30 juni 1942 (nr 619 och 620) ha länt till efterrättelse fr. o. m. den 1 juli 1942.

Till behandling föreligger nu vidare ett av de sakkunniga den 11 april 1942 avgivet betänkande med förslag till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna (SOU 1942: 26). Vid utarbetandet av reglementsförslaget ha de sakkunniga haft överläggningar med vissa personalrepresentanter.

Utlåtanden över betänkandet ha, efter remisser, avgivits av statskontoret, allmänna lönenämnden och, för skolöverstyrelsen, av överstyrelsens folkskoleavdelning. I anledning av de sakkunnigas förslag ha vidare skrifter ingivits av vissa lärarsammanslutningar m. fl.

Enligt *de sakkunnigas* förslag skola avlöningsbestämmelserna för de högre kommunala skolorna sammanfattas i ett särskilt avlöningsreglemente och sålunda icke ingå i civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinarie reglementet, vilket är fallet med avlöningsbestämmelserna för lärarna vid de statliga läroverken m. fl. Till motivering härav ha de sakkunniga hänvisat till att de ifrågavarande lärarna äro kommunalt anställda i likhet med lärarna vid folkskoleväsendet, för vilka utfärdats särskilt avlöningsreglemente.

Liksom vid avgivandet av det tidigare betänkandet ha frågan om övningslärarnas anställnings- och avlöningsförhållanden jämte vissa andra i direktiven berörda specialfrågor fått anstå. Sedan utredning i dessa hänseenden slutförts, ämna de sakkunniga framlägga därav föranledda förslag.

Personalrepresentanterna för de högre kommunala skolorna ha anfört, att det av de sakkunniga framlagda betänkandet med förslag till avlöningsreglemente i det stora hela innebär en anpassning till civila avlöningsreglementets bestämmelser och att jämväl på många punkter i detaljutredningen av representanterna framställda önskemål blivit tillgodosedda. De ha dock anmärkt, att i de sakkunnigas förslag på viktiga punkter gjorts undantag från den i princip genomförda likställigheten med civila avlöningsreglementets bestämmelser.

Av remissmyndigheterna har *statskontoret* anfört, att det framlagda förslaget till anställnings- och avlöningsförhållanden för ordinarie och icke-ordinarie lärare icke föranleder någon erinran från ämbetsverket.

Allmänna lönenämnden har allenast framställt vissa detaljerinringar mot de sakkunnigas förslag.

Skolöverstyrelsen har anfört, att de sakkunniga vid utförandet av sitt uppdrag sökt att såvitt möjligt bringa här ifrågavarande lärares löneförhållanden i överensstämmelse med det senaste statliga lönesystemet och att de också i huvudsak synas ha lyckats härmed.

I de från olika *skolstyrelser* och *enskilda organisationer* inkomna yttrandena ha framställts yrkanden, som ansluta sig till vad personalrepresentanterna hemställt.

Departementschefen har anfört följande.

Jag förordar, att det av 1941 års lärarlönesakkunniga framlagda förslaget lägges till grund för ny löne reglering för lärarpersonalen vid de högre kom-

munala skolorna samt att därvid, på sätt de sakkunniga föreslagit, lönebestämmelserna liksom hittills få inflyta i ett särskilt avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna.

1938 års avlöningsreglemente har utfärdats av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande. Det ifrågavarande nya reglementet synes liksom folkskolans avlöningsreglemente böra underställas riksdagen för godkännande.

För reglering av vissa spörsmål i samband med lärares övergång mellan högre kommunala skolor och statliga läroanstalter m. m. erfordras jämväl ändringar och tillägg i civila avlöningsreglementet. De sakkunnigas förslag härom torde få anmälas i annat sammanhang.

Frågan om övningslärares anställnings- och avlöningsförhållanden bör bli beroende på utredning och förslag av de sakkunniga.

Anställnings- och avlöningsförhållanden för ordinarie och icke-ordinarie lärare.

Såsom inledningsvis anförts, åtnjuta lärarna vid de högre kommunala skolorna avlöning enligt civila avlöningsreglementets löneplan samt rörligt tillägg och kristillägg enligt nu gällande bestämmelser. Den för lärarna — fränsett övningslärares — gällande lönegradsplaceringen framgår av följande uppställning.

Läroanstalter och befattningshavare	L ö n e g r a d	
	ordinarie	extra ordinarie
<i>Kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola.</i>		
Ämneslärare, vilken äger behörighet till adjunktstjänst vid allmänt läroverk eller av Kungl. Maj:t förklarats berättigad att åtnjuta lön som adjunktskompetent lärare	23	21
Ämneslärare, annan	21	19
Lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd vid praktisk mellanskolas hushållslinje och kommunal flickskolas praktiska linje	18	16
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läroämne icke hänförligt yrkesämne (praktiskt läroämne), än här förut sagts, vid praktisk mellanskola	¹ 16	¹ 15
<i>Högre folkskola, allmän och yrkesbestämd.</i>		
Ämneslärare	21	19
Lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd vid yrkesbetonad högre folkskolas hushållslinje	18	16
Lärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat, till läroämne icke hänförligt yrkesämne, än här förut sagts, vid yrkesbestämd högre folkskola	16	15
¹ Efter prövning av Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl föreligga, lärarbefattning i dessa ämnen kunna hänföras till högre lönegrad, dock högst 20 lönegraden för ordinarie och 18 lönegraden för extra ordinarie lärare.		

Lönegrader och löneklasser för ämneslärare jämfört med motsvarande befattningar vid de allmänna läroverken framgå av följande uppställning.

L ä r a r e	De allmänna läroverken				De högre kommunala skolorna			
	Adjunkt		Ämneslärarinna		Adjunktskompetent ämneslärare ¹		Annan ämneslärare	
	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser	löne-grad	löne-klasser
Ordinarie	A 23	23—26	A 21	21—24	23	23—26	21	21—24
Extra ordinarie	Eo 21	20—23	Eo 18	17—21	21	19—23	19	17—22
Extra	Ex 20	17—19	Ex 18	15—17	—	—	—	—
Vikarierande	—	—	—	—	—	17—18	—	16—17
Biträdande	—	17	—	15	—	—	—	—

¹ Vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola.

Lön till ordinarie och extra ordinarie lärare utgår för kalenderår samt till vikarierande, extra och biträdande lärare för läsår. Endast ordinarie och extra ordinarie lärare åtnjuta tjänste- och familjepensionsrätt. Vikariatsersättning förekommer endast vid vikariat å rektors- eller tillsynsläraryrke.

De sakkunniga.

De sakkunniga ha vad först angår de *ordinarie* ämneslärarna förordad bi-behållande av det nuvarande systemet med dessa lärares hänförelse till 21 eller 23 lönegraden alltefter kompetensen.

Av personalrepresentanten för de praktiska mellanskolorna och högre folkskolorna har framställts yrkande, att 23 lönegraden borde bli tillämplig även å lärare vid de högre folkskolorna.

De sakkunniga erinra om, att såväl 1936 års lärarlönesakkunniga som departementschefen förordade, att samtliga ämneslärare vid högre folkskola skulle placeras enhetligt i lönehänseende. Departementschefen hänvisade härvid till skolornas ställning i undervisningsväsendet och de betingelser, varunder de arbetade (prop. 1938: 230 sid. 21).

För egen del ha de sakkunniga särskilt framhållit, att undervisningen vid högre folkskola icke leder till examen som vid kommunal eller praktisk mellanskola och icke heller fullföljes till ett högre stadium såsom vid kommunal flickskola. Några ändrade förhållanden efter frågans behandling år 1938 ha icke inträtt. Med hänsyn till det anförda anse de sakkunniga, att placering i 23 lönegraden icke bör medgivas lärare vid högre folkskola.

Vad angår lärare i praktiska läroämnen och yrkesämnen ha de sakkunniga i en i reglementet intagen tjänstförteckning specificerat, vilka av dessa ämnen som äro att jämställa med teoretiska ämnen. Uppställningen har utarbetats i anslutning till motsvarande uppställning för timlärare i de av Kungl. Maj:t utfärdade provisoriska avlöningsbestämmelserna. De sakkunniga anföra följande.

Uppställningen innebär icke någon avvikelse från hittills tillämpad praxis utom i följande hänseende. Lärare i ritteknik har av Kungl. Maj:t placerats i 20 lönegraden eller i samma lönegrad som teckningslärare. Då ritteknik enligt de sakkunnigas mening står nära de teoretiska läroämnena, har ämnet i tjänsteförteckningen jämförts med dessa.

Såsom ämneslärare höra enligt de sakkunnigas mening betraktas lärare i hushållsgöromål eller kvinnlig slöjd, respektive sömnad vid praktisk mellanskolas eller yrkesbestämd högre folkskolas hushållslinje och kommunal flickskolas praktiska linje. På grund härav ha nämnda lärare redan nu förts in under förevarande reglemente.

Slutligen ha de sakkunniga i anledning av yrkande av personalrepresentanten för de kommunala flickskolorna ansett sig böra i tjänsteförteckningen under rubriken ämneslärare i stenografi, maskinskrivning, verkstadsarbete eller annat praktiskt läroämne eller yrkesämne, än förut i förteckningen sagts, även hänföra kommunal flickskolas praktiska linje.

I fråga om anställnings- och avlöningsförhållandena för de *icke-ordinarie lärarna* ha de sakkunniga i huvudsak förordat anpassning till civila icke-ordinariereglementets bestämmelser.

Den årliga lästiden vid kommunala flickskolor bör, enligt vad de sakkunniga uttala, i samband med löneregleringen utökas till samma längd som vid de allmänna läroverken och de kommunala mellanskolorna eller 38 veckor utöver tiden för inträdes- och flyttningsprövningar. Vad de högre folkskolorna åter angår anse de sakkunniga den nuvarande anordningen med utökad veckotjänstgöring såsom komensation för kortare årlig lästid kunna bibehållas.

Enligt civila avlöningsreglementet och civila icke-ordinariereglementet äger kvinnlig tjänsteman inom allmänna civilförvaltningen rätt att åtnjuta lön även enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Då nämnda avlöningsreglementen från och med den 1 juli 1939 äga tillämpning jämväl å lärarpersonalen vid de statliga läroanstalterna, ha därmed också de *statligt anställda kvinnliga lärarna* blivit tillerkända samma rätt. Sådan rätt tillkommer däremot icke de *kommunalt anställda kvinnliga lärarna*.

De sakkunniga hade i sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente framhållit, att ur *principiell* synpunkt inga bärande skäl kunde anföras för bibehållande av för kvinnliga lärare vid det statsunderstödda kommunala undervisningsväsendet i nu ifrågavarande hänseende gällande undantagsbestämmelser. På grund av rådande statsfinansiella läge och även med hänsyn till dels de löneökningar, som 1937 års löneroglering för lärarpersonalen vid folkskoleväsendet och 1938 års löneroglering för de högre kommunala skolorna i allmänhet medförde för de kvinnliga lärarna, dels de löneklassuppflyttningar, som de kvinnliga lärarna efter lönerogleringarnas genomförande tillgodonjöto på grund av särskilda övergångsbestämmelser, ansågo de sakkunniga emellertid, att undantagsbestämmelserna borde bibehållas tills vidare. De sakkunniga anmärkte härtill, att de övervägt frågan om lämpligheten av att fastställa en bestämd tidpunkt, då likställigheten i

förevarande hänseende skulle genomföras, men att de på grund av ovissheten om huru utvecklingen av de statsfinansiella förhållandena under den närmaste tiden komme att gestalta sig funnit sig icke böra framlägga förslag härom.

Den av de sakkunniga sålunda uttalade meningen godkändes vid antagandet av folkskolans avlöningsreglemente vid 1942 års riksdag.

I förevarande betänkande ha de sakkunniga erinrat om vad de tidigare sålunda anfört och i enlighet härmed i reglementsförslaget infört bestämmelser, enligt vilka kvinnlig lärare icke kan komma i åtnjutande av lön efter högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad.

En av lärarrepresentanterna har vid överläggningarna med de sakkunniga framställt yrkande, att 23 resp. 21 lönegraden borde bli tillämplig även å adjunktskompetent ämneslärare, som är anställd som ordinarie, resp. extra ordinarie vid högre folkskola, i likhet med motsvarande lärare vid de andra hithörande skolorna.

Yttranden.

Allmänna lönenämnden har i fråga om lönegradsplaceringen av ordinarie lärare vid högre folkskola anfört följande.

Lönenämnden har för sin del, vid det förnyade övervägande som lönenämnden i förevarande sammanhang ägnat ifrågavarande spørsmål, icke kunnat undgå att finna, att det med tanke på en tillfredsställande lärarekrutering vid de högre folkskolorna i längden måste framstå såsom en nackdel, att dessa skolor icke skola kunna erbjuda adjunktskompetenta lärare samma löneförmåner, som tillkomma sådana lärare vid de kommunala mellanskolorna. Det bör därför måhända övervägas, huruvida icke i viss utsträckning 23 lönegraden för ordinarie (och därmed 21 lönegraden för extra ordinarie och 20 för extra) ämneslärare med adjunktskompetens borde kunna ifrågakomma även vid de högre folkskolorna. Givet är, att de 2- och 3-åriga skolorna icke gärna kunna komma i betraktande i detta sammanhang. De 4-åriga allmänna högre folkskolorna däremot äro av en sådan typ, att en jämförelse med kommunal mellanskola eller 4-årig statlig realskola onekligen måste anses ligga nära till hands. Sistnämnda högre folkskolor tillämpa enligt uppgift samma tim- och kursplaner som kommunala mellanskolor och 4-åriga statliga realskolor. Visserligen kunna icke lärjungarna avlägga realexamen vid själva skolan, men en i avgångsklassen tjänstgörande lärare måste dock i allmänhet svara för att lärjungarna bibringas ett kunskapsmått motsvarande realexamens, alldenstund dessa i stor utsträckning efter genomgången lärokurs i den högre folkskolan anmäla sig till undergående av realexamen såsom privatister. Lönenämnden har icke några siffror tillgängliga beträffande förhållandet mellan antalet godkända och antalet underkända av de till realexamen anmälda eleverna från de högre folkskolorna men håller för sannolikt, att examensresultatet i det hela icke är sämre inom denna grupp än vid exempelvis de kommunala mellanskolorna, där avgångsklassens lärjungar avlägga realexamen vid den egna skolan. Med det anförda har lönenämnden velat påvisa, att skäl kunna föreligga för att frågan om löneställningen för adjunktskompetenta ämneslärare vid fyrklassiga allmänna högre folkskolor underkastas ytterligare omprövning. Lönenämnden vill tillägga, att antalet av förevarande spørsmål berörda lärare för närvarande lär röra sig omkring ett 10-tal.

Skolöverstyrelsen har ansett, att det är i princip riktigast, att även kvinnlig lärare skall kunna uppnå högsta löneklassen, och uttryckt en förhoppning, att den nu gällande och av de sakkunniga föreslagna olikheten mellan manlig och kvinnlig lärares lön så snart som möjligt måtte bortfalla.

De sakkunnigas förslag om uppflyttning av lärartjänst i det praktiska läroämnet ritteknik till 21 lönegraden har skolöverstyrelsen funnit överensstämma med överstyrelsens tidigare uttalade mening, att lärartjänst i detta ämne borde placeras något högre än lärartjänst i teckning. Överstyrelsen har vidare uttalat sin anslutning till förslaget, att hushållsgöromål och kvinnlig slöjd, respektive sömnad vid praktisk mellanskolas eller yrkesbestämd högre folkskolas hushållslinje eller kommunal flickskolas praktiska linje betraktas såsom praktiska läroämnena eller yrkesämnena och icke såsom övningsämnena.

En *reservant inom skolöverstyrelsen* har hemställt, att överstyrelsen måtte förordna sådan ändring i de sakkunnigas förslag, att den undantagsbestämelse, som hindrar kvinnliga lärare att uppnå högsta vederbörliga löneklass, måtte upphävas för de vid högre kommunala skolor anställda.

Centralstyrelsen för praktiska mellanskolornas och högre folkskolornas lärarförening har anfört, att det för utvecklingen av det kommunala skolväsendet på mellanstadiet skulle vara av den allra största betydelse och av denna anledning synnerligen önskvärt, att lönesättningen för vid högre folkskola anställda adjunktsbehöriga ämneslärare bleve densamma som för dessa lärare vid de övriga högre kommunala skolorna. Centralstyrelsen har jämväl framhållit önskvärdheten av att lärare med högre teknisk utbildning, som äro anställda såsom lärare i praktiska läroämnena vid praktisk mellanskola eller yrkesbestämd högre folkskola med teknisk linje, i likhet med lärare i handelsämne vid praktisk mellanskolas handelslinje måtte beredas möjlighet att efter en ej alltför lång, väl vitsordad tjänstgöring och efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall erhålla adjunktsbehörighet eller däremot svarande löneställning. Särskilt under perioder av industriell högkonjunktur vore det nämligen eljest svårt att för sagda skolor erhålla och behålla fullgoda lärare med teknisk utbildning.

Akademiskt bildade kvinnors förening har hemställt, att åtskillnad icke måtte göras mellan manlig och kvinnlig lärare i fråga om löneklassplacering. Föreningen har härvid framhållit, att det måste betecknas såsom orättvist, att de vid högre kommunala skolor anställda kvinnliga lärarna, som hade samma utbildning och fullgjorde en tjänstgöring likvärdig med de statsanställda lärarnas, och som därför avlönades efter enahanda löneplan, av statsfinansiella skäl skulle berövas den löneförmån, som uppflyttning i högsta löneklassen innebure.

Kommunala mellanskolornas rektorsförening, kommunala mellanskolornas lärarförening, styrelsen för kommunala mellanskolan i Göteborg och centralstyrelsen för flick- och samskoleföreningen ha hemställt, att de kommunala mellanskolornas lärare måtte tillerkännas avlöningsförmåner, som såvitt möjligt överensstämde med motsvarande statligt anställda lärares.

Departementschefen har anfört följande.

För närvarande finnas vid de högre kommunala skolorna förutom ordinarie lärare dels extra ordinarie lärare och vikarierande lärare med full tjänstgöring, dels timlärare med begränsad tjänstgöring.

De ordinarie lärarna skola enligt de sakkunnigas förslag vid löneredringen i huvudsak bibehållas vid nuvarande lönegradsplacering, dock att för lärare i ritteknik uppflyttning sker från 20 till 21 lönegraden genom att ämnet i tjänsteförteckningen jämföras med teoretiskt läroämne.

Vad angår de extra ordinarie lärarna innebär förslaget väsentligen en anpassning till det statliga lönesystemet, vilket medför åtskilliga förändringar. Extra ordinarie lärare ha sålunda placerats i samma lönegrader som motsvarande lärare vid det statliga undervisningsväsendet, vilket medför en sänkning från 19 till 18 lönegraden för extra ordinarie icke adjunktskompetent ämneslärare. För sådan lärare blir emellertid begynnelselönen oförändrad, medan för övriga extra ordinarie lärare inträder en höjning av begynnelselönen med en löneklass. Detta beror på att inom lönegrad med samma nummer lägsta löneklassen ligger en enhet högre i civila icke-ordinariereglementets löneplan än i den för ifrågavarande lärare nu gällande löneplanen.

Anställningsformen vikarierande lärare skall enligt förslaget utbytas mot anställningsformerna extra lärare och biträdande lärare. Till extra lärare skall utgå lön enligt löneplan jämte rörligt tillägg och kristillägg, under det att för biträdande lärare föreslagits arvode beräknat med utgångspunkt från de i löneplanen för extra lärare angivna lönebeloppen.

För timlärare skall avlöningen enligt förslaget fortfarande utgå i form av arvode.

Den inom det kommunala skolväsendet gällande regeln, att kvinnlig lärare icke äger rätt till lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad har föreslagits skola bibehållas tills vidare även för de högre kommunala skolorna.

De sakkunniga ha vidare förordat viss utökning av lästiden vid de kommunala flickskolorna.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit angående anställnings- och avlöningsförhållanden för lärarpersonalen och årlig tjänstetid vill jag i huvudsak biträda. Jag finner mig sålunda på av de sakkunniga framlagda skäl icke kunna förorda bifall till ett inför de sakkunniga framställt och sedermera i vissa yttranden ånyo framfört yrkande om placering av adjunktskompetent lärare vid högre folkskola i 23 lönegraden. Ett i ärendet framfört förslag om tillerkännande av adjunktsbehörighet eller däremot svarande löneställning åt lärare med högre teknisk utbildning, anställda såsom lärare i praktiska läroämnen vid praktisk mellanskola eller yrkesbestämd högre folkskola med teknisk linje, synes likaledes icke böra föranleda åtgärd.

Icke heller anser jag mig under nu rådande förhållanden kunna tillstyrka bifall till det under remissbehandlingen framställda yrkandet om omedelbart borttagande av bestämmelsen, att kvinnlig lärare icke äger rätt till lön enligt högsta löneklassen inom respektive lönegrad.

Anställnings- och avlöningsförhållanden för rektorer.

Rektorerna vid de högre kommunala skolorna åtnjuta för närvarande lön som ämneslärare enligt härför fastställda lönegrader samt därutöver särskilt arvode som rektorer. Nämda arvode utgör enligt för budgetåret 1942/43 gällande provisoriska avlöningsbestämmelser:

vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola,

tillhörande grupp	I	3 465 kronor
»	II	2 970 »
»	III	2 475 »
»	IV	1 980 »
»	V	1 485 »

vid högre folkskola, allmän eller yrkesbestämd,

tillhörande grupp	I	1 485 kronor
»	II	990 »
»	III	495 »

Å rektorsarvodet utgår rörligt tillägg och kristillägg enligt härför stadgade grunder. Fördelningen av läroanstalterna på angivna arvodesgrupper bestämmas av Kungl. Maj:t.

Vid statens realskolor åter äro rektorerna inplacerade i löneplan E och åtnjuta lön enligt följande lönegrader och löneklasser:

avlöningsgrupp	III	E 7, löneklass	31,
»	II	E 8, »	32,
»	I	E 9, »	33.

Därest skillnaden i lön mellan de olika i förevarande sammanhang aktuella löneklasserna beräknas i stort sett motsvara det belopp, 495 kronor, som är grundbeloppet för rektorsarvode vid de högre kommunala skolorna, skulle rektorernas löneställning vid nyssnämnda skolor motsvara i nedanstående sammanställning upptagna löneklasser. Härvid har förutsatts, att rektor vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola är adjunktskompetent samt att rektorerna som lärare uppnått högsta löneklassen inom respektive lönegrad, vilken dock endast manlig lärare kan uppnå.

Rektor vid kommunal flickskola, kommunal mellanskola och praktisk mellanskola:

Tillhörande lönegrupp	Slutlön som lärare enligt löneklass	Rektorsarvode	Total lön motsvarande löneklass
I	26	3 465	33
II	26	2 970	32
III	26	2 475	31
IV	26	1 980	30
V	26	1 485	29

Rektor vid högre folkskola:

Tillhörande lönegrupp	Slutlön som lärare enligt löneklass	Rektors- arvode	Total lön motsvarande löneklass
I	24	1 485	27
II	24	990	26
III	24	495	25

För rektorernas placering i olika arvodesgrupper tillämpas både vid realskolor och vid högre kommunala skolor ett poängsystem, varvid hänsyn tas till antalet elever och klassavdelningar.

De sakkunniga.

De vid utredningen tillkallade representanterna för lärarna ha framställt krav på att rektorerna vid de högre kommunala skolorna skola likställas med rektorerna vid statens realskolor och inplaceras å löneplan E. De sakkunniga ha avstyrkt bifall till personalrepresentanternas förslag i denna del.

De sakkunniga ha icke föreslagit någon ändring i rektorsarvodenas belopp. Arvodesgrupperna för högre folkskolor och övriga läroanstalter ha i sakkunnigförslaget sammanförts till en gemensam serie.

Yttranden.

Statskontoret har anslutit sig till vad de sakkunniga anfört beträffande löneställningen för rektorerna vid de högre kommunala skolorna.

Allmänna lönenämnden har förordat, att de föreslagna tre arvodesgrupperna för rektorer vid högre folkskolor minskas till två på sådant sätt, att arvodena bestämmas till 990 eller 1,485 kronor för år i stället för 495, 990 eller 1,485 kronor (jämför dock det följande).

Centralstyrelsen för praktiska mellanskolornas och högre folkskolornas lärarförening har hemställt, att rektorsarvodena för de högre folkskolornas rektorer måtte höjas. Dessa arvoden vore enligt styrelsens mening anmärkningsvärt låga i förhållande till motsvarande arvoden vid övriga högre kommunala skolor, och skillnaden i vederbörande rektorers arbetsbörda syntes icke vara så betydande, att de avsevärt lägre arvodena kunde anses vara motiverade för de högre folkskolornas rektorer.

Styrelsen för kommunala mellanskolan i Göteborg har framfört erinringar mot att avlöningen åt rektorer vid kommunala mellanskolor alltjämt skulle beräknas enligt andra och mindre gynnsamma grunder än beträffande rektorer vid samrealskolor av motsvarande storlek.

Särskild utredning.

Genom beslut den 9 oktober 1942 har chefen för ecklesiastikdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat två sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning angående avlöningsgrupperingen för rektorerna vid allmänna läroverk och högre kommunala skolor. Utredningsmän-

nen ha den 30 januari 1943 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Såvitt angår de högre kommunala skolorna, ha utredningsmännen icke föreslagit ändring i fråga om antalet arvodesgrupper eller utgående arvodesbelopp. I anledning av lönenämndens förslag att de högre folkskolornas rektorsbefattningar skulle fördelas på allenast två grupper ha utredningsmännen framhållit bland annat, att ett avskaffande av det nuvarande lägsta rektorsarvodet, 495 kronor, skulle medföra en avsevärd kostnadsökning, vilken i nuvarande läge knappast kunde anses försvarlig. Beträffande poängberäkningen ha utredningsmännen föreslagit vissa ändringar.

Det av utredningsmännen avgivna betänkandet har för yttrande remitterats till statskontoret, allmänna lönenämnden och skolöverstyrelsen. Remissmyndigheterna ha lämnat förslaget utan erinran i vad det avser antalet arvodesgrupper och arvodesbeloppens storlek, varvid lönenämnden förklarat sig numera icke vilja motsätta sig bibehållande av tre arvodesgrupper vid högre folkskolor.

Departementschefen har anfört följande.

Det till rektor vid högre kommunal skola utgående särskilda arvodet utöver lärarlönen är bestämt med hänsyn till den arvodesgrupp, till vilken han blivit hänförd på grund av antalet klassavdelningar och lärjungar vid skolan. Antalet arvodesgrupper är fem för kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor samt tre för högre folkskolor. Enligt nu gällande provisoriska avlöningsbestämmelser växla arvodena vid kommunala flickskolor m. fl. läroanstalter från 3,465 kronor (grupp I) till 1,485 kronor (grupp V) och vid högre folkskolor från 1,485 kronor (grupp I) till 495 kronor (grupp III).

I likhet med lärarlönesakkunniga och de inom ecklesiastikdepartementet tillkallade utredningsmännen anser jag, att någon ändring icke bör vidtagas i fråga om storleken av arvodesbeloppen. Arvodesgrupperna böra på sätt föreslagits sammanföras till en för de olika skolorna gemensam serie. I fråga om numreringen synes lämpligast att, i anslutning till vad som för närvarande tillämpas, gruppen med högsta arvodet erhåller beteckningen I och gruppen med lägsta arvodet beteckningen VII.

Specialmotivering.

Från remissmyndigheternas sida ha framställts vissa detaljerinringar mot de sakkunnigas förslag till avlöningsreglemente. I propositionen har lämnats följande redogörelse för myndigheternas erinringar samt för de ändringar, som i anledning härav eller eljest vidtagits i de sakkunnigas förslag.

4 §.

Tjänsteförteckningen har redaktionellt överarbetats, varvid den särskilda kolumnen med uppgift å de för kvinnlig lärare gällande löneklasserna ersatts med ett fristående stadgande, att för kvinnlig lärare lönegrad icke skall omfatta den för lönegraden angivna högsta löneklassen.

6 §.

Efter förebild från folkskolans avlöningsreglemente har intagits en föreskrift, att med stationeringsort förstås orten för den skola, där läraren huvudsakligen tjänstgör.

8 §.

Slutet av 1 mom. första stycket har givits den i folkskolans avlöningsreglemente förekommande lydelsen »dock under förutsättning att läraren frånträder utövändet av förstnämnda tjänst och samtliga med denna tjänst förenade avlöningsförmåner».

9 §.

Stadgandet i 9 § 3 mom. a) har, i anslutning till motsvarande bestämmelse i folkskolans avlöningsreglemente, kompletterats med föreskrift, innebärande att såsom tjänstetid för löneklassuppflyttning skall räknas tid, varunder lärare hållits häktad för brott, för vilket han sedermera blivit frikänd.

I 9 § 5 mom. har gjorts ett tillägg, innebärande att beslut om uppskov med löneklassuppflyttning skall — liksom beslut om dylik uppflyttning — fattas av skolöverstyrelsen efter därom av skolstyrelsen gjord framställning.

12 §.

Den i civila avlöningsreglementet stadgade rätten för Kungl. Maj:t att för visst fall besluta om avvikelser från reglerna för tjänstledighetsavdrag har i sakkunnigförslaget så till vida utvidgats, att Kungl. Maj:t även skall äga bemyndiga skolöverstyrelsen att fatta beslut i berörda hänseende. Denna utvidgning har, anförda de sakkunniga, tillkommit särskilt med hänsyn till bestämmelserna i 18—20 §§ om avlöning under ferier. Vad sålunda förekommit har föranlett *allmänna lönenämnden* att påpeka, att betryggande garantier, närmast i stadgeväg, syntes böra åvägabringas för att frågan om tjänstledighetsavdrag under ferier verkligen bleve underställd skolöverstyrelsens prövning i sådana fall, då sakligt sett anledning kunde föreligga att för ferietid bestämma strängare avdrag än det i 19 § 1 mom. av förslaget stadgade A-avdraget. Det i 19 § 2 mom. föreslagna stadgandet, som blott kunde tillämpas vid ledighet för enskilda angelägenheter, alltså sådan som avsåges i 16 § e), syntes nämligen icke tillfyllest för vinnande av berörda syftemål.

Vad lönenämnden sålunda framhållit synes enligt *departementschefen* böra vinna beaktande.

18 §.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att 18 § kompletteras med en punkt, vari föreskrives, att en ordinarie lärare i läro- eller yrkesämnen vid högre kommunal skola, som utses till lärartjänst i högre lönegrad vid i reglementet avsedd skola eller vid statlig läroanstalt, skall, om han erhåller tjänstledighet för fortsatt tjänstgöring å sin tidigare befattning, där åtnjuta avlöning i den löne-

klass han innehade omedelbart före förordnandet på den högre tjänsten. Om man vill undvika, att sådan tjänstledighet blir långvarig, kan en tidsbegränsning på till exempel högst ett år föreskrivas.

Departementschefen har anfört följande.

Enligt civila avlöningsreglementet avstår lärare, som där avses, vid uppehållande av annan lärartjänst hela avlöningen å den egna ordinarie tjänsten och uppbär i stället motsvarande lönebelopp å den uppehållna tjänsten. Då emellertid skolområdena delvis skola bära kostnaderna för avlöningen åt lärarna vid de högre kommunala skolorna, har det statliga systemet icke ansetts kunna tillämpas i full utsträckning å dessa lärare. Förevarande bestämmelse i sakkunnigförslaget har med hänsyn härtill begränsats att avse fall, då ordinarie lärare uppehåller ordinarie lärartjänst i samma lönegrad eller motsvarande icke-ordinarie tjänst. Härvid skulle skolområdet icke åsamkas kostnader för bestridande av lön i högre lönegrad än den för den uppehållna lärarbefattningen gällande. Den av skolöverstyrelsen ifrågasatta kompletteringen av stadgandet skulle emellertid icke medföra högre avlöningskostnader för den uppehållna tjänsten, än om läraren kvarstått i denna. Med hänsyn härtill och då genom en dylik komplettering de av skolöverstyrelsen påpekade olägenheterna skulle undanröjas, finner jag mig kunna i huvudsak biträda skolöverstyrelsens förslag. Någon särskild tidsbegränsning för tillämpningen torde härvid icke påkallas.

20 §.

I 20 § har, i anslutning till kompletteringen av stadgandet i 8 § 1 mom., tillagts en hänvisning till detta författningsrum.

23 §.

Statskontoret har anfört följande.

I specialmotiveringen till 23 § hava de sakkunniga framhållit, att i anslutning till bestämmelserna i 55 § 9 mom. 16 punkten civila avlöningsreglementet ersättning för utsträckt undervisning enligt förslaget avsetts skola utgå så snart läraren undervisar flera veckotimmar än som för ett visst läsår fastställts för hans tjänst. Då enligt statskontorets mening det icke kan anses oskäligt, att ifrågavarande lärare och lärare vid det statliga undervisningsväsendet — i likhet med vad som är fallet inom folkskoleväsendet — i sådana fall medgives dylik särskild ersättning, endast om och i den mån lärarens undervisningsskyldighet därigenom kommer att överstiga det högsta antal veckotimmar, som enligt vederbörande stadga kan åläggas läraren, anser sig ämbetsverket böra ifrågasätta, om icke 23 § i reglementet och motsvarande stadgande i civila avlöningsreglementet bör givas en sådan ändrad innebörd.

Departementschefen har förklarat sig för egen del icke beredd att förorda den av statskontoret ifrågasatta ändringen i civila avlöningsreglementet. Då i förevarande hänseende samma princip synes böra gälla för de högre kommunala skolorna som för de allmänna läroverken samt den för sistnämnda läroanstalter gällande principen dessutom för närvarande tillämpas vid de högre kommunala skolorna har departementschefen tillstyrkt de sakkunnigas förslag till avfattning av 23 §.

24 §.

Det av lärarlönesakkunniga föreslagna stadgandet om ersättning för flyttningskostnader ansluter sig till motsvarande stadgande i folkskolans avlöningsreglemente och överensstämmer i sak väsentligen med vad som för närvarande gäller.

I ett av särskilda sakkunniga den 28 januari 1943 avgivet betänkande med förslag till författningar angående ersättning för flyttningskostnad (SOU 1943: 2) har föreslagits viss omreglering av rätten till dylik ersättning för kommunalt anställda lärare. Betänkandet befinner sig för närvarande under remissbehandling, och det är icke möjligt att nu bedöma, när på betänkandet grundade förslag kunna föreläggas riksdagen. Vid sådant förhållande synes rätten till flyttningskostnadsersättning åt lärare vid högre kommunala skolor tills vidare böra bestämmas på sätt lärarlönesakkunniga föreslagit.

I sitt yttrande över lärarlönesakkunnigas betänkande har skolöverstyrelsen ifrågasatt införande i avlöningsreglementet av en bestämmelse, att ersättningen för flyttningskostnader skall bestridas av statsmedel. I anledning härav må erinras, att frågan om bestridande av dylik ersättning vid förflyttning av lärare vid indragen skola gjorts till föremål för ett uttalande i propositionen nr 305 till 1942 års riksdag. Enligt detta uttalande, som av riksdagen lämnats utan erinran, skall sådan ersättning bestridas helt av statsmedel. Med hänsyn till vad som sålunda blivit fastslaget och jämväl till det nyligen framlagda förslaget om ändring av ersättningsgrunderna torde något tillägg i avlöningsreglementet rörande sättet för kostnadernas bestridande icke nu böra införas.

29 §.

De sakkunniga hade i sitt betänkande med förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m. anfört, att det vore uppenbart, att svårigheter av mångahanda slag mötte, då det gällde att bereda de över hela landet spridda folk- och småskollärarna sjukvårdsförmåner i den omfattning, som tillförsäkrats statens tjänstemän. Detta gällde, framhöllo de sakkunniga, ehuru i mindre grad, även lärarna vid de högre kommunala skolorna. Att därvid utan vidare tillämpa civila avlöningsreglementets och civila icke-ordinarie-reglementets bestämmelser läte sig näppeligen göra. De sakkunniga hade emellertid under hand inhämtat, att socialvårdskommittén hade under utarbetande ett förslag rörande allmän obligatorisk sjukförsäkring, varför de åtgärder, som i det förevarande avseendet föresloges av de sakkunniga, allenast borde få provisorisk karaktär. Med hänsyn härtill hade de sakkunniga ansett sig kunna förorda vissa inskränkningar beträffande omfattningen av sjukvårdsförmånerna, då härigenom en lösning kunde vinnas, som tillgodosåge det mera trängande behovet av läkar- och sjukhusvård m. m. åt ifrågasvarande lärargrupper. Från dessa utgångspunkter föreslogo de sakkunniga, att ersättning för sjukvårdskostnader skulle utgå endast till den del dessa kostnader under ett redovisningsår överstege ett belopp av 100 kronor.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit godkändes av Kungl. Maj:t och riks-

dagen. I propositionen framhölls stadgandets karaktär av provisorium, be-
tingat icke blott av socialvårdskommitténs pågående arbete utan även av ett
i ärendet berört spörsmål om revision av de för statstjänstemännen gällande
bestämmelserna om fri sjukvård.

De sakkunniga ha under hänvisning till sin tidigare motivering föreslagit
samma begränsning i fråga om sjukvårdsförmånerna till lärare vid de högre
kommunala skolorna.

I anledning av de sakkunnigas förslag i denna del ha *personalrepresen-*
tanterna anfört, att sjukvårdsförmånerna enligt deras mening borde tillerkän-
nas nämnda lärare enligt samma normer som för läroverkslärarna.

Departementschefen har funnit sig icke kunna tillstyrka, att för de högre
kommunala skolornas vidkommande avsteg nu göres från de sjukersättnings-
bestämmelser som 1942 års riksdag godkände för övriga kommunalanställda
lärare.

I 29 § 2 mom. andra stycket har i likhet med vad fallet är i 28 § 2 mom.
andra stycket folkskolans avlöningsreglemente införts ett undantagsstadgan-
de av innebörd, att 100-kronorsavdraget icke skall tillämpas vid olycksfall
i tjänsten.

49 §.

Denna paragraf har kompletterats på samma sätt som 8 § 1 mom.

69 §.

Allmänna lönenämnden har anfört följande.

Stadgandet i 69 § 3 mom. angående avlöningsbelopp för s. k. biträdande lä-
rare föranleder lönenämnden att framhålla, att här närmast är fråga om ett
arvode, vilket icke är automatiskt föränderligt i förhållande till levnadskost-
nadernas växlingar. Med hänsyn härtill skulle samma skäl, som föranlett de
sakkunniga att icke i reglementet intaga några belopp för timpläraryvode,
nämligen att arvodesbeloppen tid efter annan kunna komma att ändras, kun-
na åberopas till förmån för att 69 § 3 mom. erhöles motsvarande avfattning,
som i 70 § föreslagits beträffande timplärare.

Departementschefen har framhållit följande.

Bestämmelserna angående ersättning till biträdande lärare ha av de sak-
kunniga utarbetats i anslutning till kungörelsen 1939: 582 med föreskrifter
ifråga om avlöning av vissa icke-ordinarie lärare vid de allmänna lärover-
ken m. fl. statliga undervisningsanstalter. Enligt denna gällde för timplärare
i läroämne, vilkens tjänstgöringsskyldighet motsvarade ordinarie lärares, att
arvodet skulle motsvara lönen i lägsta löneklassen för extra lärare. Genom
kungörelsen 1940: 1066 förordnades, att det sålunda beräknade arvodet skul-
le utgå med ett med 9 procent förhöjt belopp. Sedermera har genom kungö-
relsen 1942: 787 bestämts, att lärare tillhörande nämnda grupp — numera
benämnd biträdande lärare — skall åtnjuta ersättning med belopp motsva-
rande lönen enligt löneplanen Ex, uppräknad med 14 procent.

Till biträdande lärare vid de högre kommunala skolorna böra utgå förmå-
ner, motsvarande dem, som äro bestämda för de biträdande lärarna vid det
statliga undervisningsväsendet. I avlöningsreglementet synas emellertid icke

böra införas bestämmelser angående uppräknigen av arvodet, utan lämpligen bör, på sätt de sakkunniga föreslagit, där angivas, att biträdande lärare skall åtnjuta avlöning med belopp motsvarande lönen enligt löneplanen till extra lärare av närmast jämförligt slag med placering i lägsta löneklassen. Den uppräknigen av arvodet, som skall förekomma, torde böra fastställas genom särskild föreskrift. Uppräknigen bör tills vidare ske med 14 procent. Riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna härom torde böra inhämtas.

71 §.

Då någon anledning icke föreligger att ifråga om de högre kommunala skolorna förordna om olika sammansättning av lönenämnden för skilda förvaltningsområden, har den i sakkunnigförslaget härom införda föreskriften utslutits i departementsförslaget.

72 §.

Det nya reglementet bör träda i kraft den 1 juli 1943. Då löneregleringen icke, såsom de sakkunniga avsett, kunnat genomföras från och med den 1 juli 1942, ha ändringar i sakkunnigförslaget tidsbestämningar måst vidtagas såväl i 72 § som i övergångsbestämmelserna.

I analogi med vad som skedde vid antagandet av folkskolans avlöningsreglemente torde Kungl. Maj:t böra bemyndigas att förordna om tillämpning av avlöningsreglementet för högre kommunala skolor å lärare, vilken icke övergått till de nuvarande provisoriska avlöningsbestämmelserna.

Då ordinarie lärare bör vara skyldig underkasta sig ändrade bestämmelser jämväl i de hänseenden, som avses i 2 § 2 mom., har förevarande paragraf kompletterats med föreskrift härom.

De sakkunniga ha framhållit, att bestämmelser om avlöningsförmåner till dem, som icke vilja övergå på det nya reglementet, böra utfärdas av Kungl. Maj:t i samband med fastställande av den tidpunkt, före vilken anmälan till vederbörande skolstyrelse skall ske. Sådan lärare borde enligt de sakkunnigas mening icke kunna påräkna avlöning enligt de provisoriska bestämmelserna utan efter de bestämmelser, som gällde före den 1 juli 1939. Kungl. Maj:t torde böra inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om avlöningsförmånerna till sådan lärare som icke önskar övergå på det nya reglementet. Utöver vad de sakkunniga anfört må framhållas, att sådan lärare bör tillerkännas dyrtidstillägg men ej äga rätt till provisoriskt dyrtidstillägg eller provisorisk avlöningsförstärkning.

För övningslärare — vilka icke omfattas av löneregleringen — erfordras förlängning av de för innevarande budgetår gällande provisoriska avlöningsbestämmelserna. Övningslärare, som icke övergår på de provisoriska bestämmelserna, bör även nästa budgetår erhålla rätt till provisoriskt dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning. Riksdagens medgivande härtill synes böra inhämtas.

Övergångsbestämmelser.

Punkt 1 i sakkunnigförslaget har kompletterats med ett stadgande, att lärare, vilken efter ikraftträdandet tillhör lönegrad med ordningsnummer, vilket med en enhet överstiger ordningsnumret för hans förutvarande lönegrad, skall placeras en löneklass högre än omedelbart före ikraftträdandet. Kompletteringen har vidtagits med hänsyn till att för lärare i ritteknik föreslagits uppflyttning från 20 till 21 lönegraden.

Allmänna lönenämnden har i anledning av de sakkunnigas förslag till punkt 3 anfört följande.

I punkt 3 av övergångsbestämmelserna föreslås, att extra lärare — vilken ansetts ej böra genom särskilt stadgande tillförsäkras samma placering i löneklass som han uppnått såsom vikarierande lärare — skall äga för placering i löneklass tillgodoräkna sig tjänstgöring hel termin före reglementets ikraftträdande såsom vikarierande lärare enligt avlöningsreglementet 1938:660 eller, vad beträffar tid före den 1 januari 1939, tjänstgöring hel termin av minst samma omfattning som den, som åligger extra lärare. De sakkunniga uttala i motiveringen till detta förslag, att tjänstgöring såsom timlärare ej bör kunna tillgodoräknas. Lönenämnden har med tanke på de anställningsförhållanden, som hittills varit rådande för de icke-ordinarie lärarna vid ifrågavarande skolor, för sin del icke kunnat finna, att tillräckliga skäl äro för handen att i förevarande avseende utesluta tillgodoräkning av helterminsanställning såsom timlärare efter den 1 januari 1939, i den mån full tjänstgöring förelegat.

Vad lönenämnden sålunda anfört har enligt *departementschefen* beaktats vid utformningen av departementsförslaget.

Enligt punkt 6 i sakkunnigförslaget skall kvinnlig lärare under tiden till och med den 30 juni 1944 åtnjuta lön enligt den löneklass, som är närmast lägre än den, i vilken hon enligt avlöningsreglementet med övergångsbestämmelser skall vara placerad. Förslaget innebär bibehållande av den i gällande reglemente fastställda övergångsperioden. För statligt anställda lärare samt lärarna inom folkskoleväsendet utlöper motsvarande övergångsperiod den 30 juni 1943. Med hänsyn till att i förevarande betänkande i skilda sammanhang föreslås ett tämligen långt gående samordnande av lönebestämmelserna för samtliga nyssberörda lärarkategorier, bland annat med avseende å snedning, har *allmänna lönenämnden* ansett det ur löneteknisk synpunkt önskvärt, att ifrågavarande övergångsperiod kunde utlöpa samtidigt över hela linjen eller den 30 juni 1943. Lönenämnden har i detta sammanhang erinrat, att undervisningsväsendets lönenämnd i utlåtande den 26 september 1938 på anförda skäl föreslog ett sådant samordnande av övergångsperioderna.

Departementschefen har för egen del ansett tillräcklig anledning icke föreliggande att i samband med den föreslagna löne regleringen rubba den av riksdagen redan fastställda övergångsperioden.

I övergångsbestämmelserna ha utöver vad förut angivits gjorts vissa jämnningar i anslutning till dem, som på sin tid vidtogos i de sakkunnigas förslag

till folkskolans avlöningsreglemente. Skulle någon ytterligare övergångsbestämmelse visa sig erforderlig, torde Kungl. Maj:t böra äga besluta härom. Härtill bör riksdagens bemyndigande inhämtas.

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens särskilda beslut meddelat vissa föreskrifter angående avlöningsförmåner för lärare vid högre kommunala skolor under militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering och under tjänstledighet för deltagande i hemvärnsövningar och hemvärnskurser samt angående sådana lärares rätt att för löneklassuppflyttning taga i beräkning tid för militär tjänstgöring, som nyss nämnts, m. m. De ändringar i dessa och liknande föreskrifter, som erfordras i anledning av det nya avlöningsreglementet, torde Kungl. Maj:t äga vidtaga. Likaså torde Kungl. Maj:t få förordna om de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som påkallas av löneregleringen. För genomförandet av sistnämnda ändringar bör riksdagens bemyndigande inhämtas.

Kostnadsberäkningar.

Till bestridande av kostnaderna för den vid här avsedda skolor anställda lärarpersonalens avlöning utgår för närvarande statsbidrag dels med 78 procent av den avlöning, som tillkommer lärarna, dels ock med 78 procent av belopp, motsvarande skolområdets kostnader för läkarvård, ersättning för flyttningskostnad — fränsett förut angivna fall, då denna ersättning helt bestrides av statsverket —, begravningshjälp och dylikt, dels ock med belopp, motsvarande kostnaderna för eventuellt utgående barntillägg. Jämväl utgifterna för kristillägg bestridas till 78 procent av statsverket.

Enligt de sakkunnigas uppfattning bör frågan om en differentiering av statsbidragsbeloppen på i betänkandet närmare angivna skäl upptagas till prövning. De sakkunniga ha jämväl anmält sin avsikt att i ett senare betänkande upptaga frågan om avvägningen mellan staten och skolområdena av kostnaderna för högre kommunala skolor.

I detta sammanhang må erinras, att de sakkunnigas förslag angående sjukvårdskostnader innebär, att hela den lärare tillkommande ersättningen för dylika kostnader skall utgå av statsmedel.

Beträffande den inverkan på statens utgifter, som ett bifall till förslaget om nytt avlöningsreglemente kan medföra vid i övrigt oförändrade grunder för statsbidragets utmätning, ha de sakkunniga — med hänvisning till att ändrad löneroglering i stort sett föreslagits endast beträffande icke-ordinarie lärare — konstaterat, att förslagets genomförande får ganska ringa ekonomisk betydelse. I vart fall syntes tills vidare — innan tillräcklig erfarenhet vunnits — anslagen för här ifrågavarande ändamål böra uppföras med de belopp, som skulle ha kommit i fråga, om löneroglering nu ej genomförts.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär, att definitiv löneroglering skall från och med den 1 juli 1943 genomföras för lärare vid de högre kommu-

nala skolorna, d. v. s. kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor, dock ej för övningslärare, vilkas anställnings- och avlöningsförhållanden för närvarande äro föremål för utredning. Löneregleringsförslaget är ett led i de definitiva löneregleringar, som genomförts från och med den 1 juli 1939 för den civila statsförvaltningens tjänstemän, inberäknat lärarna vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter, samt från och med den 1 juli 1942 för lärare vid folk- och småskolor samt nomadskolor. Utskottet tillstyrker att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, ett särskilt avlöningsreglemente, uppgjort i anslutning till de för nyssnämnda befattningshavargrupper gällande reglementena, utfärdas för lärare vid de högre kommunala skolorna.

Kungl. Maj:ts förslag rörande anställnings- och avlöningsförhållanden för rektorer och lärare vid ifrågakvarande skolor har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande, utom i vad avser lönegradsplaceringen av adjunktskompetent ämneslärare vid vissa högre folkskolor. Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att 1941 års lärarlönessakkunniga uttalat, att placering i 23 lönegraden icke borde medgivas lärare vid högre folkskola men att allmänna lönenämnden i avgivet utlåtande förklarar sig anse, att skäl kunde föreligga för att frågan om löneställningen för adjunktskompetenta ämneslärare vid fyrklassiga allmänna högre folkskolor underkastades ytterligare omprövning. Departementschefen har på anförda skäl funnit sig icke kunna förorda bifall till yrkandet om placering av adjunktskompetent lärare vid högre folkskola i 23 lönegraden. För egen del har utskottet, särskilt med tanke på lärarrekruteringen vid de fyrklassiga allmänna högre folkskolorna, funnit skäl tala för att den nu berörda frågan i anslutning till vad allmänna lönenämnden anført underkastas ytterligare övernående. Utskottet är emellertid ej berett att i detta sammanhang förorda någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Det nu framlagda förslaget till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna har icke givit utskottet anledning till annan erinran än att i 3 punkten av övergångsbestämmelserna ordet »kungörelsen» bör utbytas mot »avlöningsreglementet».

Utskottet, som i övriga, här icke särskilt berörda delar tillstyrker Kungl. Maj:ts ifrågakvarande förslag, får under återopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må

1. godkänna det av departementschefen förordade förslaget till avlöningsreglemente för de högre kommunala skolorna, med iakttagande av den redaktionella ändring utskottet här ovan föreslagit;

2. godkänna det av departementschefen förordade förslaget om uppräknig av ersättningen åt biträdande lärare vid de högre kommunala skolorna;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 5 mars 1943 förordats meddela

a) bestämmelser om avlöning åt lärare, som anmält, att han icke vill underkasta sig det nya avlöningsreglementets villkor och bestämmelser,

b) provisoriska avlöningsbestämmelser för budgetåret 1943/44 för övningslärare vid de högre kommunala skolorna,

c) bestämmelser om provisoriskt dyrortstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning under budgetåret 1943/44 åt vissa övningslärare vid nämnda skolor;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att förordna om tillämpning av avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna å lärare, vilken icke övergått till de provisoriska avlöningsbestämmelserna under budgetåret 1942/43 för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor,

b) att utfärda de övergångsbestämmelser för här ifrågakörande befattningshavare, vilka kunna visa sig erforderliga utöver de övergångsstadganden, som innefattas i avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna,

c) att vidtaga de ändringar i gällande statsbidragsbestämmelser, som föranledas av föreskrifterna i avlöningsreglementet för de högre kommunala skolorna eller av vad eljest i nämnda statsrådsprotokoll förordats.

Stockholm den 11 maj 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Pauli, Sven Larsson, Heiding, Magnusson, Carlström, friherre De Geer, Gustaf Karlsson, Boman, Ekströmer* och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Isacsson, Hansson* i Rubbestad, *Holmdahl, Andersson* i Malmö, *Andersson* i Södergård, *Mårtensson, Stazäng, Viklund* och fru *Alvén*.

Reservation

av herr *Pauli*, som ansett, att utskottet bort förorda sådan jämkning i Kungl. Maj:ts förslag, att kvinnlig lärare vid här ifrågavarande skolor med avseende å rätt att åtnjuta lön i högsta löneklass inom vederbörande lönegrad jämställas med kvinnlig lärare vid allmänt läroverk.
